

Nr 897

Av herr Wiklund i Stockholm, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 148, angående huvudmannaskapet för polisväsendet m. m.

(Lika lydande med motion nr 742 i Första kammaren)

I den pågående diskussionen om rättstryggheten synes man så ingående uppehålla sig vid de i och för sig viktiga processuella rättssäkerhetsproblemen, att man inte till fullo beaktar, att det nuvarande kriminalitetsläget innebär ett ständigt aktuellt och allvarligt hot — särskilt i de större städerna — mot den personliga rättssäkerheten, t. o. m. av det mera grundläggande slaget. Vålds- och tillgreppsbrotten inte endast ökar i antal utan de synes också förgrovas och blir i varje fall i minskad omfattning föremål för beivran. Äldre eller sjuka personer och minderåriga torde vara särskilt utsatta för rättskränkningar i form av brott av antytt slag.

Till belysning av den otillräckliga effektiviteten i polisens uppspårande av lagbrytare och i vad mån kända brott också leder till samhällsreaktion vid domstol kan man studera förändringarna i den s. k. uppklaringsprocenten. Av vissa redovisningstekniska skäl brukar man härvid nöja sig med att antingen ange den andel under ett år av till polisens kännedom komna brott, som uppklarats under samma år, eller också sätter man hela antalet under ett visst år uppklarade brott i relation till antalet brott, som under året kommit till polisens kännedom. Uppklaringsprocentens utveckling framgår av följande uppställning (hämtad från byrådirektör Sven Rengbys artikel "Brottslighetsutvecklingen i Sverige under 1950-talet" i Nord. Tidskrift for Kriminalvidenskab — 4:e häftet år 1961), där värdena enligt den senare metoden står inom parentes:

År	Samtliga brott	Motorfordons-tillgrepp	Övriga brott enl. 20 kap. strafflagen	Andra brott än enl. 20 kap. strafflagen
1951	42,5 (48,5)	32,3 (38,4)	20,9 (24,0)	71,1 (80,7)
1959	33,9 (40,8)	22,1 (27,3)	20,3 (24,2)	63,1 (76,0)

För "totala" brottsligheten har uppklaringsprocenten nästan oavbrutet sjunkit under angivna tidsperiod. En viss, svag förbättring kan redovisas för år 1960 — 35,4 (42,7) för samtliga brott — men procenten ligger dock alltså betydligt under 1951 års nivå.

I Stockholm, Göteborg och Malmö är uppklaringsprocenten ännu lägre än för landet i sin helhet. Detta visar följande siffror för år 1960:

	Samtliga brott	Inbrottsstöld	Tillgrepp av bilar
Hela riket	35,4 (42,7)	23,4 (28,4)	27,6 (31,9)
Stockholm	19,7 (25,2)	9,9 (13,7)	10,3 (13,8)
Göteborg	29,9 (43,3)	15,6 (26,4)	20,0 (26,8)
Malmö	34,9 (40,5)	24,7 (28,4)	31,6 (36,2)

Uppklaringsprocenten är i allmänhet lägre i tätorter än på landsbygden, och den är även i större tätorter lägre än i mindre sådana orter.

Kampen mot brottsligheten måste givetvis föras på många olika sätt. Bland de mera direkt brottsbekämpande åtgärderna torde en ökad upptäcktsrisk leda inte endast till avslöjande av flera lagöverträdare utan efter hand också verka i hög grad brottspreventivt särskilt bland i sin livsföring mera labila element, som vid låg upptäcktsrisk inte har motståndskraft nog att hålla sig inom lagens ramar. Över huvud synes själva de inledande momenten till brottsbeivran (upptäckt helst så nära i tiden intill brottstillfället som möjligt och eventuellt frihetsberövande) och stor risk för upptäckt verka mera brottsavhållande än de påföljder, som ofta långt efter brottstillfället utdömes. Med den låga uppklaringsprocent vi nu har är det egentligen inte underligt, att vi kämpar med stora svårigheter, då det gäller att komma till rätta med brottsligheten. Att inte mer än t. ex. 10 % av inbrottsstölderna eller biltillgreppen i Stockholm uppklaras måste från rätts-säkerhetssynpunkt betraktas som skrämmande och direkt alarmerande. Den nuvarande polispersonalen gör säkert sitt yttersta för att inom de nuvarande resursernas ram bringa ned kriminaliteten. Intet vore oriktigare än att skylla polisen för dagens ytterst allvarliga kriminalitetsläge. Det synes med vad vi f. n. känner till om förhållandena på kriminalitetsbekämpandets område vara höjt över all diskussion, att bl. a. polisens resurser måste kraftigt förstärkas, om någon snar förbättring skall kunna uppnås.

Man kan givetvis här överväga arten av åtgärder i nämnda syfte. Att en betydande personell upprustning omedelbart erfordras i de större städerna — i varje fall i Stockholm — synes stå klart. Man bör givetvis samtidigt med frågan om personalförstärkning och olika åtgärder för att skapa förutsättningar härför pröva frågan om polisens behov av bättre teknisk utrustning, så att polispersonalen kan göra sina insatser med största möjliga effekt. Här uppställer sig en rad viktiga avvägningsfrågor.

Frågan om polisväsendets förstatligande står nu inför sitt avgörande. Kungl. Maj:ts proposition härom — nr 148/1962 — innehåller dock inte

några förslag till upprustning av polisväsendet. Departementschefen uppehåller sig i propositionen endast vid i och för sig viktiga organisationsspörsmål och ekonomiska frågor i samband med statens övertagande av polisverksamheten från kommunerna. Inte heller ingår det i direktiven för den i våras tillsatta poliserledningen att utarbeta förslag till den kraftiga upprustning av polisen för brottsbeivrande verksamhet, som till skydd för stora materiella och andra värden uppenbarligen nu synes nödvändig. Polisbristproblemet bara skärps av polisens starkt ökade uppgifter i den expanderande motortrafiken och i en rad andra sammanhang i det moderna samhället.

Polismästaren i Stockholm, som liksom överståthållarämbetet länge kämpat med polisbristen, har nyligen — under åberopande av tidigare framställningar — hos rätts- och polisdirektionen i Stockholm hemställt om skyndsamt utredning angående polisbehovet i Stockholm och samtidigt överlämnat vissa reviderade prognoser rörande personalbehovet vid kriminal- och trafikpolisavdelningarna. Motsvarande prognos för ordningspolisen framlades för direktionen den 2 april 1962 i samband med polismästarens äskanden avseende 1963 års lönestat. De långtidsprognoser, som här sålunda föreligger, har uppgjorts i syfte att få till stånd en prövning av Stockholms stads myndigheter av hela frågan om polisbristen och därmed skapa förutsättningar för en angelägen planering på längre sikt av en fullgod polisverksamhet i huvudstaden.

Då emellertid nu polisväsendet inom en relativt snar framtid torde komma att förstatligas och ställas under en för hela landet gemensam ledning, torde en långtidsplanering av åtgärder för polisens upprustning inte böra omfatta enbart Stockholm utan hela landet med särskild vikt vid och förtur för större befolkningscentra, främst Stockholm och Göteborg. I planeringsarbetet torde också böra ingå frågan om en avvägning mellan åtgärder till personell förstärkning och olika rationaliseringsåtgärder bl. a. genom teknisk upprustning. Det kan visserligen inte bortses från att ett förstatligtat polisväsen med de möjligheter till rationalisering av verksamheten, som genom dess enhetliga organisation erbjuder sig, skulle kunna bli mindre personalkrävande. Detta gäller dock knappast om de större städerna. En långtidsplanering av antytt slag har givetvis att upptaga även frågan om de ytterligare åtgärder, som kan behöva vidtagas för att det svåra rekryteringsproblemet på längre sikt skall kunna bemästras, t. ex. frågan om bättre personalvård och vad som i övrigt kan göras för att göra polisyrket mera lockande. Den omständigheten att många polistjänster f. n. står vakanta i t. ex. Stockholm på grund av dagens stora rekryteringssvårigheter bör inte utgöra något hinder för en planering på längre sikt av hur personalbehovet skall täckas för en polisverksamhet i statlig regi med tillfredsställande effektivitet.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen i samband med behandlingen av proposition nr 148 år 1962 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att frågan om långtidsplanering för tillgodoseende av polisens behov av personal och teknisk utrustning måtte göras till föremål för skyndsam utredning — eventuellt genom tilläggsdirektiv till polisberedningen — med särskild vikt vid och förtur för polisverksamheten i de större städerna, främst Stockholm och Göteborg.

Stockholm den 16 oktober 1962

Daniel Wiklund
i Stockholm
